

Šifra Delastelle - BIFID

Jde o rozšíření textu o šifře BIFID z knihy P.Vondruška: *Kryptologie, šifrování a tajná písma, edice OKO, Albatros, Praha 2006* (<http://crypto-world.info/oko/index.php>).

Systém vysvětlíme na příkladu zašifrování otevřeného textu: NOVY TYP SIFRY.

1) Převod otevřeného textu na dvojice čísel

Nejprve se vytvoří tabulka pro převod otevřených znaků na dvojici čísel.

	1	2	3	4	5
1	A	L	B	T	R
2	O	S	C	D	E
3	F	G	H	I	J
4	K	M	N	P	U
5	V	W/Q	X	Y	Z

Tento převod musí splňovat podmínku, že pokud se objeví nějaká hodnota řádkové souřadnice, pak musí být tato hodnota použita i jako sloupcová souřadnice a naopak. Lze proto pro realizaci s výhodou použít Polybiův čtverec ([1], str.35, 42, 201), kde řádky a sloupce mají stejné souřadnice a znaky otevřené abecedy (písmena) jsou ve čtverci rozházeny nebo zapsány podle nějakého hesla (zde ALBATROS).

Hodnoty se (po převodu pomocí tabulky) zapisují do dvou řádků. Do prvního řádku budeme zapisovat řádkovou souřadnici určující pozici písmene v tabulce (např. pro N to bude 4) a do druhého řádku sloupcovou souřadnici (pro N to je 3).

(Lze samozřejmě postupovat i opačně tj. do prvního řádku se zapisuje sloupcová souřadnice určující pozici písmene v tabulce (např. pro N to je 3) a do druhého řádku řádková souřadnice (pro N to je 4)).

Podle tohoto pravidla dostaneme pro námi zvolený otevřený text následující vyjádření:

Otevřený text: NOVY TYP SIFRY
Přepis podle tabulky: (N=43, O = 21, V=51 ...)
1. řádek 4255 154 23315
2. řádek 3114 444 24154

2) Rozdělení na skupiny

Kdybychom nyní použili Delastellovu koncepci zašifrování souřadnic (viz část 3), získal by eventuální luštitel řadu informací o otevřeném textu a systém by měl závažné bezpečnostní vady. Např. by luštitel znal délku jednotlivých slov otevřeného textu, v případě samostatně stojícího písmene by nedošlo k jeho přešifrování a stejná slova by se zašifrovala vždy stejně. Z těchto důvodů se proto nyní otevřený text dělí do skupin. Často používaná dělba byla po pěti písmenech ve skupině, ale jsou možné i dělby na jiný počet písmen (např. po osmi znacích). Je také možné u krátkých textů vypustit všechny mezery v otevřeném textu a dále text již nedělit a zacházet s ním při přešifrování jako s celkem.

Příprava textu – dělba na pět znaků:

Otevřený text: NOVY TYP SIFRY
Po úpravě: NOVYT YPSIF RY
Přepis podle tabulky: (N=43, O = 21, V=51 ...)
1. řádek   42551 54233 15
2. řádek   31144 44241 54

3) Delastellova koncepce sdružování

Šifra BIFID je založena na následující Delastellově koncepci sdružování souřadnic a jejich zpětném převodu na šifrový text.

Delastelle navrhl domluveným způsobem sdružovat jednotlivé souřadnice textu na dvojice čísel a tyto skupiny převést podle převodové tabulky zpět na písmena, která vytvoří výsledný šifrový text.

Sdružovat souřadnice lze různým způsobem, v případě šifry BIFID jsou nejčastěji používány tři postupy: „vodorovně“, „šikmo nahoru“ a „šikmo dolů“.

3 a) sdružování „vodorovně“

Seskupování se provádí v rámci jednoho číselného vyjádření skupiny, jestliže vyčerpáme v tomto vyjádření v prvním řádku všechny číslice, pokračujeme v sestavování dvojic v řádku druhém a to opět od začátku skupiny.

Delastellovo přešifrování (vodorovné sdružování):

1. řádek   42551 54233 15
2. řádek   31144 44241 54

Výsledek:

sdružení v první skupině: 42, 55, 13, 11, 44, ve druhé: 54, 23, 34, 42, 41 třetí: 15, 54

Převod pomocí tabulky :   M Z B   Y C I   R
  A P   M K   Y

Výsledný šifrový text :   M Z B A P   Y C I M K   R Y

3 b) sdružování „šikmo nahoru“

Mimo vodorovného sdružování se používá i sdružování směrem šikmo nahoru.

Prvá varianta. Dolní znak se sdružuje se znakem horním, který stojí šikmo nad ním. První horní znak v první skupině je využit až pro poslední sdružení v této skupině.

Delastellovo přešifrování (sdružování šikmo nahoru, první varianta):

1. řádek   42551 54233 15
2. řádek   31144 44241 54

Výsledek:

sdružení v první skupině: 32, 15, 15, 41, 44, ve druhé: 44, 42, 23, 43, 15, třetí: 55, 41

Převod pomocí tabulky :   G R R K P   P M C N R   Z K
Výsledný šifrový text :   G R R K P   P M C N R   Z K

Druhá varianta. Existuje i upravená varianta sdružování směrem šikmo nahoru. Úprava spočívá v tom, že se začne posledním dolním znakem v každé skupině a ten se sdruží s prvním horním znakem skupiny, dále se již postupuje pravidelně zdola šikmo nahoru až nakonec skupiny.

Delastellovo přešifrování (sdružování šikmo nahoru, druhá varianta):

1. řádek   42551 54233 15
2. řádek   31144 44241 54

Výsledek:

sdužení v první skupině: 44, 32, 15, 15, 41, ve druhé: 15, 44, 42, 23, 43, třetí: 41, 55

Převod pomocí tabulky :   PGRRK RPMCN KZ
Výsledný šifrový text :   PGRRK RPMCN KZ

Poznámka: Tento způsob šifrování byl použit při sestavování úlohy č.29 (BIFID) v knize Kryptologie, šifrování a tajná písma, str. 308. Při převodu písmen na zlomky a zpět byla využívána převodová tabulka tak, že se nejprve udávaly souřadnice sloupku a pak řádku. Tedy opačně než v této ukázce.

3 c) sdružování „šikmo dolů“:

Dalším možným typem sdružování je sdružování směrem šikmo dolů.

Prvá varianta. Horní znak se sdružuje se znakem, který leží od něj šikmo dole. První dolní znak v první skupině je použit až pro poslední sdružení v této skupině.

Delastellovo přešifrování (sdružování šikmo dolů, první varianta):

1. řádek   42551 54233 15
2. řádek   31144 44241 54

Výsledek:

sdužení v první skupině: 41, 21, 54, 54, 13, ve druhé: 54, 42, 24, 31, 34, ve třetí: 14, 55

Zpětný převod pomocí tabulky :   KOYYB YMDFI TZ
Výsledný šifrový text :   KOYYB YMDFI TZ

Druhá varianta. Existuje i upravená varianta sdružování směrem šikmo nahoru. Úprava spočívá v tom, že se začne posledním dolním znakem v každé skupině a ten se sdruží s prvním horním znakem skupiny, dále se již postupuje pravidelně zdola šikmo nahoru až nakonec skupiny.

Delastellovo přešifrování (sdružování šikmo dolů, druhá varianta):

1. řádek   42551 54233 15
2. řádek   31144 44241 54

Výsledek:

sdužení v první skupině: 13, 41, 21, 54, 54, ve druhé: 34, 54, 42, 24, 31, ve třetí: 55, 14.

Zpětný převod pomocí tabulky :   BKOYY IYMDF ZT
Výsledný šifrový text :   BKOYY IYMDF ZT

Poznámka (rozdílné převodové tabulky):

Zpětná převodová tabulka v části 3 může být pro větší bezpečnost odlišná od první převodové tabulky v části 1.

Lze také použít stejnou převodovou tabulku, ale při převodu znaků na čísla a zpět se použije jiné pořadí souřadnic (např. při převodu písmen na číslíce [řádek, sloupec], při zpětném převodu [sloupec, řádek]).

4) Dešifrování

Příjemce musí znát použitou převodovou tabulku v části 1 a v části 3 (pokud byla odlišná) a způsob převodu znaků na číslíce (zda se nejprve používá při jeho určení řádek nebo sloupec). Dále musí být s odesílatelem domluven na délce použité dělby otevřeného textu (např. podle slov - nedoporučuje se, délka 5, délka 8, celý text) a přesný způsob sdružování souřadnic (vodorovně, šikmo dolů, šikmo nahoru).

Příjemce (dešifrant) přijaté znaky šifrovaného textu nahradí číslíci podle druhé převodové tabulky, provede správné uspořádání číslíci do dvou řádků a převede s využitím známého sdružování souřadnic dvoumístné skupiny čísel zpět pomocí první tabulky na otevřené znaky.

[1] P.Vondruška: Kryptologie, šifrování a tajná písma, edice OKO, Albatros, Praha 2006

<http://crypto-world.info/oko/index.php>

[2] P.Vondruška: Šifra Delastelle – BIFID, root.cz, 5.12.2006

<http://www.root.cz/clanky/sifra-delastelle-bifid/>

[3] Wilhelm M. Plotz, CipherClerk,

<http://members.aon.at/cipherclerk/Doc/DelastelleFract.html#Bifid>